

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De wet voor de mens

Wat ik deze keer met u wil doen is het volgende: twee korte stukjes die in de bijbel vlak bij elkaar staan en toch ogenschijnlijk niets met elkaar te maken hebben, op elkaar betrekken en met elkaar in verband brengen. Het is het stukje over het grote gebod, waarin de Heiland een korte samenvatting geeft van wet en profeten en het direct daarop volgende stukje waarin Jezus zegt dat de Christus David's zoon en David's Heer is. Alleen dit laatste stukje lees ik nu voor omdat ik aanneem dat 't eerste, over het grote gebod, voldoende bekend is. Mattheüs 22 : 41-45 ...

We zitten met Mattheüs 22 op het einde van Jezus' publieke optreden. Het grote lijden is op handen. Maar daarvoor willen de drijvende krachten binnen de joodse samenleving van die dagen zich nog één maal met Jezus meten. In dat kader worden ons vier gesprekken verteld: dat met de Herodianen over 't betalen van belasting, dat met de Sadduceeën over de opstanding en dat met de Farizeeërs over het grote gebod in de wet. In deze drie gesprekken zijn 't de genoemde groepen die het initiatief nemen. Tenslotte neemt Jezus voor het vierde gesprek zelf 't woord en stelt de Farizeeërs de vraag over de Christus: Wat dunkt u van de Christus? Wiens zoon is Hij? Er zit een klimax in die gesprekken. In die zin een klimax dat 't in toenemende mate geestverwantschappelijke gesprekken zijn. De vragende Herodianen staan wel 't verst van Jezus af, de Sadduceeën ook, maar Jezus en de Farizeeërs, zij worden 't eens over het grote gebod in de wet. Vooral bij Markus wordt dat duidelijk. Dan zegt Jezus tot de vragende Farizeeër: gij zijt niet ver van het koninkrijk Gods. Het is dan ook met deze vragen de Farizeeërs dat Jezus zelf het gesprek voortzet en over de vraag naar de Christus begint. Als ik dit een geestverwantschappelijk gesprek noem, bedoel ik niet te zeggen dat Jezus en de Farizeeërs een vriendelijk gesprek voeren, want helaas is 't zo in het leven

**DOOR
H. DE JONG
AMSTERDAM**

dat je juist met geestverwanten zo smartelijk diep kunt verschillen. Dat is hier ook zo. Maar toch!

Als 't er over gaat wat de bijbel nu eigenlijk van ons mensen vraagt, zijn Jezus en de Farizeeërs het eens: het grote gebod. Onvermijdelijk echter komt daarna natuurlijk het punt aan de orde of de mens dat gevraagde nu ook echt doet. Daarover lopen dan de meningen uiteen en is Jezus pessimistischer dan de Farizeeërs. Hij kent ons onvermogen.

Dat nu valt op te maken uit wat de Here Jezus op 't laatst eigener beweging ter sprake brengt. Hij attendeert daar namelijk zijn gesprekspartners op een werkelijk *zeer vitaal gegeven* uit de Heilige Schrift (zoals die er toen uitzag), namelijk op de belofte aan David, dat één van diens lijfelijke zonen voor eeuwig op zijn troon zou zitten. Een belofte waar David zo uitzinnig blij verwonderd over geweest is dat ze hem z'n hele verdere leven heeft bezighouden. Hoe is dat nu mogelijk, Here God, dat uit mij, uit mijn huis – nietwaar, U weet toch wie ik ben en wie wij zijn! – zo iets

definitiefs, zo iets eeuwigs, voort zal komen! Dat uw welgevallen voor eeuwig op mijn zoon zal rusten!

Deze verwondering heeft David er toe gebracht om in één van zijn psalmen, psalm 110, de aangekondigde zoon zijn Heer te noemen. Jezus haalt die psalm hier aan: „de Here God heeft tot mijn Here gezegd: zet u aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden onder uw voeten gelegd heb.”

David zag zichzelf bepaald geen eeuwige heerschappij beërven. Daarvoor kende hij zichzelf te goed.

Daarom noemt hij zijn zoon, aan wie dit was beloofd, zijn Heer. Uit eerbied.

David heeft vlak nadat hem deze toezegging gedaan werd door de profeet Nathan, een spontaan dankgebed opgezonden, dat ons ook in de Schrift bewaard is gebleven. Je kunt dat niet zonder ontroering lezen. Je ontmoet daarin een mens die echt klein geworden is onder Gods genade. Bij een bepaalde passage uit dit dankgebed wil ik nu even met u stilstaan. „Wie ben ik, Here HERE, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt? En dit was nog te weinig in uw ogen, Here HERE; daarom hebt Gij aangaande het huis van uw knecht ook gesproken over de verre toekomst, en dit is de wet voor de mens, Here HERE”. (2 Samuël 7 : 18, 19).

Het gaat me nu om dat laatste: 'en dit is de wet voor de mens'. Op zeer gedrongen wijze wordt hier een geweldige waarheid onder woorden gebracht. De verbintenis 'wet' en 'mens' vindt de bijbel eigenlijk een uiterst hachelijke zaak. Dat blijkt uit wat hij vertelt over de wetgeving op de Sinaï. Toen gaf de Here God zijn wet en sloot met Israël zijn verbond. Maar de wetstafels waren door Mozes nog niet beneden gebracht of het volk was al vervallen tot de dienst aan het gouden kalf. De inkt van het trouwboekje was om zo te zeggen nog nat, of de mensen gingen zich al aan echtbreuk te buiten. En dat is helaas kenmerkend voor heel de verbondsgeschiedenis, van Oude

Inhoud

- 257 Drs H. de Jong,
De wet voor de mens
- 258 C. J. de Leur,
Een kleine gemeente...
hoe moet dat? (3)
- 258 Ds A. H. Algra
Pastorale Notities
- 259 F. van Deursen,
Boekbespreking
- 260 J. v. d. Wetering PMzn,
Gouden reukoffer of
gouden wierookvat?
- 261 P. C. van Wijk,
Terloops...
- 262 Mr J. Meulink,
Boekbespreking
- 262 M. Vrijmoeth-de Jong,
Boekbespreking

en Nieuwe Testament beide. 'Wet' en 'mens', – wat staan ze op gespannen voet!

Welnu, van hieruit is nu David's uitroep te verstaan. „Dit is de wet voor de mens”, dat wil zeggen: met wat U nu in 't vooruitzicht stelt, Here God, komt er perspectief in de koppeling 'wet' en 'mens'. Want nu stuurt U iemand die onze menselijke maat te boven zal gaan. Iemand, in wie het verbond eindelijk vastgemaakt zal kunnen worden, omdat hij de gehoorzaamheid van het gebod garandeert. Iemand in wie 'wet' en 'mens' spanningsloos bijeen zullen zijn.

Nog eens, het is door David op zeer gedrongen wijze gezegd maar het geheel van de woorden in zijn dankgebed maakt de bedoeling ervan duidelijk. Middenin zegt de koning: „Gij hebt nu uw volk Israël voor altijd bevestigd tot uw volk, terwijl Gij, HERE, hun steeds al tot een God zijt geweest” (vs. 24). Precies, de zwakke schakel in het verbond met God was en is de mens. En daar gaat de Here God nu iets aan doen, door 't zenden van de eeuwige Zoon van David.

Begrijpt u nu waarom de Here Jezus dit ter sprake brengt in zijn discussie met de Farizeeërs? Hij heeft 't met dezen over de wet gehad. Over het grote gebod daarin. En zij zijn 't eens geworden. Het grote gebod in de wet is: „Gij zult de Here uw God liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het grote en eerste gebod. Het tweede daaraan gelijk is: gij zult uw naaste liefhebben als uzelf”.

Een machtige overeenstemming is daarmee bereikt tussen Jezus en de Farizeeërs en, mogen we toevoegen, tussen jodendom en christendom.

Maar binnen die overeenstemming voelt Jezus zich gedrongen de Christus ter sprake te brengen. „Wat dunkt u van de Christus?”

Want Hij, Christus, Hij is de wet voor de mens. Bij Hem moeten wij zijn voor de gehoorzaamheid aan dat grote gebod. Zoals de christelijke kerk dat eeuwenlang gezongen heeft met de woorden van het oude gezang: „Och, of wij uw geboën volbrachten! Genâ, o hoogste Majesteit! Gun door 't geloof in Christus krachten, om die te doen uit dankbaarheid”.

De Christus is maar niet enkel de zóón van David. Was dat 't enige dat van Hem te zeggen is, dan zou Hij het pronkstuk van onze humaniteit zijn. Hij is meer, Hij is anders. David heeft ootmoedig naar Hem opgezien en gedacht: Die? Die *verwek* ik niet. Die kan ik alleen maar *ontvangen*. En zo is het ook. De Christus is helemaal een geschenk van boven in plaats van pronkstuk van beneden.

En dit geeft de bijbel aan ieder als boodschap mee, aan alle ernstige, serieuze mensen van onze tijd, die vragen naar het grote gebod: vergeet de Christus niet! Hij is de wet voor de mens. Bij Hem komt 't gebod tot z'n recht. Alleen uit zijn kracht gehoorzamen wij eraan.

En wat het gesprek tussen joden en christenen betreft, is het niet van de allergrootste betekenis dat de Heilige Geest juist in het kader van dit joods gesprek over de wet de Here Christus aanwijst als onze goddelijke Verlosser?

Toespraak voor 't NCRV-programma 'Woord in de middag' op 24 juni 1985.

Een kleine gemeente..... hoe moet dat? (3)

DE VORIGE KEER GAVEN WE EEN AANZET OM IETS UIT HET NIEUWE TESTAMENT OVER DE AMBTEN TE ZEGGEN. MISSCHIEN GINGEN WE TOEN WAT AL TE HAASTIG NAAR DE PRAKTIJK VAN ONS KERKELIJK LEVEN, TERWIJL ER NOG HEEL WAT OVER DE AMBTEN UIT HET NIEUWE TESTAMENT IS AAN TE DRAGEN. MAAR DAT GAAN WE NU DAN DOEN.

Twee soorten oudsten?

Het is goed om nog eens terug te keren naar de leer- en regeerouderlingen van Calvijn. Hoe kwam hij eigenlijk tot deze gedachte? Het blijkt, dat hij die gelezen heeft in 1 Timotheüs 5 : 17 en 18.

Daar staat:

„De oudsten, die goede leiding geven, komt dubbel eerbewijs toe, vooral hun, die zich belasten met prediking en onderricht. Immers, de Schrift zegt: Gij zult een dorsende os niet muilbanden, en: De arbeider is zijn loon waard”.

Heel kort gezegd zou dit kunnen betekenen (en zo ongeveer zag Calvijn dat):

- * de leidinggevendenden zijn de regeerouderlingen (onze ouderlingen)
- * die zich belasten met prediking en onderricht zijn de

**DOOR
C. J. DE LEUR
MIDDELBURG**

leerouderlingen
(onze predikanten)

- * de laatsten moeten door de gemeente worden onderhouden.

Hun loon is ereloon en daarom honorarium

- * beide verdienen, als ze het goed doen, dubbele eer (een onderscheiding honoris causa)

Tegen deze uitleg zijn nogal wat bezwaren aan te voeren. Heel uitvoerig gaat dr J. van Bruggen, a.w. pag. 100-105 in op de exegese van dit gedeelte. Naar aanleiding van wat we o.a. vonden bij hem, maken we de volgende opmerkingen:

- * Niet van een kleine groep en één soort oudsten wordt bekwaamheid om te leren gevraagd, doch van *alle* oudsten zonder onderscheid. Zie hiervoor 1 Tim. 3 : 2; Titus 1 : 9 en Hand. 20 : 28-31.

Later geven we nog een uitvoerig overzicht van de taken van de oudsten.

In het hele Nieuwe Testament wordt steeds over oudsten gesproken zonder onderscheid en nooit over twee soorten oudsten.

- * Had Paulus duidelijk willen maken, dat het hem hier ging om twee aparte groepen oudsten, dan had hij eerder geschreven: oudsten, die goede leiding geven én oudsten, die prediken en onderrichten.

- * De term „leiding geven” is wellicht voor ons ook wat misleidend.

Het lijkt of „leiding geven” en „prediking en onderricht” twee heel verschillende dingen zijn. Doch niets is minder waar.

Leiding geven is, wat er ook letterlijk staat: voorstaan, dat

Het gewichtigste

Op een zaterdagavond voer ik met prof. K. Schilder over van Gorinchem naar Sleeuwijk (NB). Op de veerboot. Dit deed bij hem een herinnering naar boven drijven aan vroeger, toen hij predikant in Gorkum was. Hij vertelde me, dat hij wel eens een zondag in Sleeuwijk preekte, maar dat betekende: 's zaterdagsavonds van huis gaan, overvaren, en 's maandagsmorgens pas terug, want het zou zowel in Gorkum als in Sleeuwijk slecht gevallen zijn als een dominee op zondag gebruik maakte van het openbaar vervoer. De boot deed er nog geen tien minuten over, maar toch, het was en het bleef openbaar vervoer. De Gorkumse broeder Breeden vond er iets op. Hij was loods op de rivier en hij zei: Dominee, u moet a.s. zondag weer aan de overkant preken? Als u om 9 uur aan de steiger bent, pik ik u op. We maken er een dienstreis van. Dan haal ik u 's middags weer op van de Brabantse kant. U kunt dan zaterdagavond mooi thuis zijn en de zondagavond ook weer.

Pastorale notities

**DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS**

Niemand tekende in de kerken hiertegen protest aan. Dit was immers niet het gebruik maken van openbaar vervoer. Ik zal niet de spot drijven met de consciëntieuze zondagsheiling van vroeger. De grootvader naar wie ik genoemd ben, was in de winter vaak zonder werk. Mijn grootouders hebben wel eens een hele avond gesproken met veel zuchten en gebeden, over een aanbod van de burgemeester; grootvader kon baanveger zijn bij een hardrijderij op de schaats. Dat werd beloond en je ving fooitjes bovendien, maar de wedstrijd was op zondag. Grootmoeder vond dat ze het niet maken kon tegenover de jongens om 's zondags in de kerk

te zitten en het vierde gebod aan te horen, terwijl vader op de baan stond met een bezem. Hij ging niet, dus.

Maar de „ethiek” waar men vroeger veel mee bezig was, betrof ten onrechte hoofdzakelijk de zondag. En de sex vóór het huwelijk. Als een jongen met een meisje trouwen moest, was Leiden in last, er werd een schuldbelijdenis geëist, vooraan in de kerk. Maar als een getrouwde man en vrouw als hond en kat leefden, dan schudden de dorpelingen het hoofd er wel eens over en er werden soms grapjes over gemaakt en sterke verhalen van verteld, maar de man kon evengoed wel ouderling zijn en zelfs preeklezer. Sommige dingen zaten toch wel een beetje scheef, vroeger. En met m'n twee vorige „notities” bedoelde ik, dat een nieuw geslacht vaak meer oog heeft dan het vorige, op wat de Here Jezus tegen de schriftgeleerden zei, nl. dat het gewichtigste van de wet is het oordeel, de barmhartigheid en de trouw. Je moet niet de mug uitziften en de kameel doorzwelgen, zei Hij. Matt. 23:23, 24.

is: vooraanstaan. De staten-vertaling vertaalt dit woord ook met „voorstander” (vgl. Rom. 12 : 8).

De betekenis daarvan is, dat de oudste in de gemeente als gids *vooraan* moet *staan* en als die gemeente in beweging komt, dan moet de gids niet blijven staan, maar *voorop lopen*, een *voorganger* zijn.

In een Duitse vertaling van Hebr. 13 : 7, waar wij „voorgangers” zien staan - en dan denken wij juist aan predikanten - lezen we heel verrassend: Gedenkt uw „Führers”, uw gidsen, uw leiders, die het Woord Gods tot u gesproken hebben.

Leidinggevers zijn in de gemeente predikers en onder-richters. Het gaat om precies dezelfde taak. Het gaat hier om twee uitdrukkingen voor één en dezelfde zaak.

- * We hebben de neiging wat heen te lezen over de uitdrukking „zich belasten met”, alsof er staat: die als taak hebben prediking en onderricht en dat dan in tegenstelling tot wie leiding geven als taak hebben.

We moeten echter in de zin: „die zich belasten met prediking en onderricht”, de nadruk niet leggen op „prediking en onderricht”, doch op „zich belasten”.

Wie belast is met, moet een werkelijk zeer zware last tor-sen.

Het gaat hier om de *zwaarte* van de taak. Paulus gebruikt hier precies hetzelfde woord als Jezus uitspreekt: Komt allen tot Mij die vermoeid en *belast* zijt.

Paulus bedoelt te zeggen: sommigen van de leidinggevers, van die predikers, van die onderrichters, steken zoveel tijd en energie in hun taak voor de gemeente, dat het zwaar zwoegen is voor hen. Wellicht loopt bij sommigen van hen daardoor het inkomen terug en dalen ze beneden het bestaansminimum.

Paulus wil dan zeggen: Gemeente, houdt zulke zwoegers in ere en dat zijn ze dubbel en dwars waard en dat kan zelfs betekenen, dat u als gemeente financieel moet bij-springen, *want* een dorsende os bindt men de bek toch ook niet dicht en wie werkt is toch waard dat hij eet en verdient.

Wij willen u tenslotte de samen-vatting van dr J. van Bruggen niet onthouden. Hij zegt, a.w. pag. 104:

Wij concluderen, dat de apos-telen één soort oudsten in elke gemeente hebben aangesteld met als taak de gemeente te weiden door woord en leer.

Het feit dat sommigen daar-mee intenser bezig konden zijn dan anderen en dat zij mogelijk ook met speciale, tijdeisende, opdrachten wer-den belast, wettigt niet het invoeren van twee ambten. Wanneer sommigen in de dienst van de oudsten meer belast worden dan anderen, blijft het één ambt en taak. Intensiever werken leidt alleen tot intensievere eer en waar nodig ook tot materiële steun. Dit onderscheid tussen oud-sten en oudsten is gradueel en bijkomstig, het is niet struc-tureel of wezenlijk.

Wat alle oudsten mogen doen

Het is goed nog een overzicht te geven - al is niet gepoogd vol-ledig te zijn - van wat we in het Nieuwe Testament aantreffen aan taken, die alle oudsten mo-gen vervullen in de gemeente:

- * *toezien op de kudde*
Hand. 20 : 28
- * *de gemeente Gods weiden*
Hand. 20 : 28
- * *waken*
Hand. 20 : 30
- * *onderwijzen*
1 Tim. 3 : 2
- * *voor de gemeente Gods zorgen*
1 Tim. 3 : 5
- * *leiding geven*
1 Tim. 5 : 17
- * *prediking*
1 Tim. 5 : 17
- * *onderricht*
1 Tim. 5 : 17
- * *beheren van het huis Gods*
Titus 1 : 7
- * *zich houden aan het betrouw-bare woord naar de leer*
Titus 1 : 9
- * *vermanen*
Titus 1 : 9
- * *tegensprekers weerleggen*
Titus 1 : 9
- * *de kudde Gods hoeden*
1 Petrus 5 : 2
- * *voorbeeld voor de kudde zijn*
1 Petrus 5 : 3

Van mogen en moeten

Alle oudsten *mogen* doen wat we als taken uit de Schrift opsom-den. En dat zijn er nogal wat. Daar zijn er ook bij, die wij, ook in ons Akkoord van kerke-lijk samenleven, uitsluitend heb-ben gereserveerd voor onze pre-dikanten: prediking en onder-richt.

Zo terloops willen we nog even opmerken, dat opvallenderwijs bij de taken van de oudsten niet voorkomen dopen en bedienen van het avondmaal.

Laten we echter nog even terug-

keren naar prediking en onder-richt.

Alle oudsten mogen dit doen.

Ja, *alle* oudsten *moeten* dit zelfs. Jagen we nu onze ouderlingen de stuipen op het lijf?

Moeten ze dan allemaal de preek-stoel op?

We maken hierbij een aantal opmerkingen:

- * een oudste, die predikt, is een verkondiger van de blijde boodschap, het evangelie van onze Heer Jezus Christus.
- * elke oudste is daartoe geroe-pen
- * elke oudste moet daartoe bekwaam zijn
- * een broeder, die die bekwaam-heid niet heeft, behoort geen oudste te worden of te zijn
- * dat geldt ook een broeder, die theologie heeft gestudeerd, want een theologische studie maakt niet zondermeer bekwaam daartoe
- * de verkondiging van het evangelie gebeurt niet uitsluitend op de preekstoel, doch evengoed in kleine kring, op huisbezoek in gezinnen, in de ontmoeting met jongeren en in persoon-lijke pastorale gesprekken
- * in al die situaties is de oudste geroepen geen kletspraatjes te houden, doch het Woord Gods te verkondigen
- * niet alle oudsten zijn gelijk, doch hoewel de Here allen tot dezelfde taak roept, geeft Hij ieder persoonlijk verschillende

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:
Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring
M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

gaven, opdat het niet saai en kleurloos wordt in Zijn gemeente

- * het *mogen* voor *alle* oudsten geeft een Schriftuurlijke ruimte in veranderende situaties en vacante gemeenten
- * het *moeten* voor *alle* oudsten is een heerlijke opdracht met eveneens perspectieven in veranderende situaties en vacante gemeenten

We zijn er nog niet

In het kader van ons onderwerp zijn er nog wat andere aspecten, die van belang zijn. Doch daarover een volgende keer.

Boekbespreking

Dr C. van der Waal

Die Wêreld is Ons Woning
(Christelike Kultuurtaak),
NG Kerkboekhandel Trans-vaal - Pretoria 1985.

In Nederland verkrijgbaar bij Mevr. R. van der Woude, Isebrandtsheerd 198, 9737 LR Groningen, telef. 050-417160. Prijs: Rand 5,60. 47 blz.

Dit is substantieel de tekst van een toespraak die dr Van der Waal in maart 1980, kort voor zijn overlijden in het Afrikaans hield voor die Vereniging vir Christelike Hoër Onderwys te Bloemfontein. Hij behandelt hierin de vraag: Is onze aardse taak maar bijzaak, omdat we als christenen op reis zijn naar de hemel of hebben we hier op aarde een zeer belangrijke taak en roeping, waardoor we hier alles-behalve pelgrims en vreemdelin-genn zijn? De titel geeft aan in welke richting Van der Waal deze vraag beantwoordt. Hij zet uiteen hoe onze kultuurtaak ge-grond is in Gods verbond en in

Christus' grote opdracht in Mat-theüs 28 : 18-20. Deze bevat vol-gens hem niet alleen een „zen-dingsopdracht”, maar ook een kulturele opdracht.

Wij vonden zijn geschrift vooral belangwekkend vanwege zijn uit-leg van die schriftplaatsen die vaak worden aangehaald om een pessimistische kultuurbeschou-wing te verdedigen. In dit kader verzet hij zich tegen de vergees-telijking van de woorden vreem-deling en bijwoner en de exem-plarische uitleg van Israëls woestijntocht: Zo moeten wij door de woestijn van dit leven. Met het „hemelse vaderland” in Hebr. 11 : 16 is volgens de auteur niet de hemel, maar Kanaän zelf be-doeld. En de niet blijvende stad in Hebr. 13 : 14 is Jeruzalem als tempelstad. Belangwekkend is ook zijn bespreking van Joh. 17 : 15, 18 : 36, Col. 3, Openb. 12, 18.

Wij lezen deze rede, die allerlei motieven uit Van der Waals an-dere boeken bevat, met genoegen. Alleen hadden we hem graag eens gehoord over de ijdelheid die de Prediker overal in dit le-ven aanwijst.

F. van Deursen, Apeldoorn

Gouden reukoffer of gouden wierookvat?

In de nieuwe vertaling van de Bijbel lezen we bij Hebr. 9 : 3 en 4 het volgende: „...; en *achter* het tweede voorhangsel was een tent, genaamd het heilige der heiligen, met een gouden reukofferaltaar en de ark des verbonds...”.

Een vraag, die hierbij direkt - en terecht - kan worden gesteld, is: Hoe is dat mogelijk?

Immers, in Ex. 30 : 6 en 40 : 26 staat geschreven, dat het reukofferaltaar *vóór* het tweede voorhangsel stond.¹⁾

Laten we voorzichtig zijn en niet meteen zeggen, dat dit een geval is waarin de Schrift een onjuistheid bevat. Het zou kunnen zijn dat we door de nieuwe vertaling op het verkeerde been zijn gezet en daardoor de juiste voortzetting van onze weg hebben gemist.

Reukofferaltaar

De vertaling van het N.B.G. staat niet alleen.

Ook de Willibrord vertalingen 1961 en 1978 en Groot Nieuws geven aan, dat in Hebr. 9 : 4 „gouden reukofferaltaar” moet worden gelezen. We zullen daarom eerst eens kennisnemen van de uitleg van schriftverklaarders, die hierin géén onjuistheid zagen. Prof. Dr. C. van Gelderen vertaalde 1 Kon. 6 : 22b aldus:

„En heel het altaar, dat bij de achterzaal hoorde, overtrok hij met goud” en verklaarde daarbij: „Het altaar stond niet in, maar *vóór* de zaal, *waar het bij hoorde*”.

Ds. I. de Wolff schreef²⁾ n.a.v. dezelfde tekst: „Ook maakte Salomo een altaar... Dit was het reukofferaltaar dat *vóór* het heilige der heiligen z'n plaats kreeg, omdat het daarbij behoorde, hoewel ervan gescheiden”. En vervolgens³⁾ bij Lev. 16 : 11-28:

„Het reukaltaar... *behoorde tot het binnenste heiligdom* (Hebr. 9 : 3 al stond het nog aan de andere zijde van het voorhangsel”.

Ds. M. J. C. Blok Sr.⁴⁾: „De vertaling wierookvat vindt nog verdedigers, vgl. Lev. 16 : 12. Het gouden reukofferaltaar stond in het heilige. Dat wist de schrijver zeer wel, zoals onze kinderen van 8 jaar het weten. Heeft hij dit altaar bedoeld, dan moet worden opgemerkt, dat dit *altaar zakelijk tot het allerheiligste behoorde*, zoals het O.T. duidelijk doet uitkomen. Ex. 30 : 6; 40 : 5; 1 Kon. 6 : 22. Het gaat de schrijver om deze eigen boodschap der O.T.-ische liturgie”.

¹⁾ vgl. Ex. 26 : 33, 36.

²⁾ De geschiedenis der Godsopenbaring - bldz. 328.

³⁾ a.w. - bldz. 422.

⁴⁾ Bijbelstudie voor verenigingen - Hebr. 9 : 4.

DOOR

J. VAN DE WETERING PMzn
POORTUGAAL

Ds. Tj. Boersma⁵⁾ komt tot het advies ons bij Hebr. 9 : 4 te houden aan de vertaling „een gouden reukofferaltaar” en vervolgt:

„Hoewel het reukofferaltaar in het heilige stond, had het een aparte plaats, onderscheiden van de kandelaar en de tafel der toonbroden. Het reukofferaltaar staat blijkens Ex. 30 : 6 in nauw verband met de ark, d.i.: met het heilige der heiligen. Het altaar stond in het heilige, maar het *behoorde eigenlijk bij het heilige der heiligen*. En dit is begrijpelijk. Moest de geur van het reukwerk niet doordringen achter het voorhangsel tot de ark? In dat licht moeten we Hebr. 9 : 3, 4 verstaan”.

Bijbehorend

Zoals we konden vaststellen had niemand van de geciteerde schriftverklaarders moeite met het gouden reukofferaltaar in Hebr. 9 : 4. Het *behoorde* tot het heilige der heiligen, hoewel het stond in het heilige.

De nieuwe vertaling van 1 Kon. 6 : 22 spreekt immers wat dat betreft duidelijke taal.

Maar is dat nu inderdaad waar? In Ex. 30 : 1-6 lezen we dat de Here Mozes opdracht geeft tot het maken van een altaar, een offerplaats voor reukwerk, en dat te plaatsen *vóór* het voorhangsel. En opdat er geen misverstand zal ontstaan over de vraag „welk voorhangsel?” (het 1e of het 2e), voegt de Here er direct aan toe: het voorhangsel,

dat *vóór* de ark der getuigenis is, *vóór* het verzoendeksel, dat boven de getuigenis is, waar Ik met u zal samenkomen. Het voorhangsel, dat *scheiding maakt* tussen het heilige en het heilige der heiligen (Ex. 26 : 33). Zo kreeg Mozes ook het bevel om de tafel der toonbroden aan de noordzijde en de kandelaar aan de zuidzijde buiten het voorhangsel in het heilige te plaatsen (Ex. 26 : 35).

De Here heeft de scheiding gemaakt en geboden welk meubilair in het heilige der heiligen en welk meubilair in het heilige moest worden geplaatst. Er is geen enkele aanduiding, dat alleen het reukofferaltaar desondanks tot het heilige der heiligen zou behoren.

Slaan we de St.V. er op na, dan vinden we bij 1 Kon. 6 : 22b:

„... het gehele altaar, dat *vóór* de aanspraakplaats was”.

Waar de Here had geboden het te plaatsen, *dáár* had elk voorwerp zijn eigen functie.

Perspectief

Een ander argument is echter aan het „bijbehoren” toegevoegd. We lezen⁶⁾: „Want juist op die Grote Verzoendag kwamen reukofferaltaar en ark in één gezichtsveld te liggen. Als de hogepriester op die dag het heilige der heiligen binnentreedt, moet hij het voorhangsel even opzij schuiven. Dán staat inderdaad het reukofferaltaar *vóór* de ark des verbonds. Mijn conclusie ook bij nader onderzoek is, dat de schrijver van de brief aan de Hebreeën juist met het oog op de Grote Verzoendag het gouden reukofferaltaar en de ark des verbonds in perspectief met elkaar heeft gezien. Hij wist heel goed, dat het reukofferaltaar in het heilige stond, maar kiest voor een formulering waarin uitkomt dat altaar en ark bij elkaar horen”.

En weer vragen we: is dat waar? Heeft de hogepriester het voorhangsel werkelijk opzij geschoven, waardoor de schrijver - in gedachten - het reukofferaltaar en de ark met elkaar in perspectief kon zien?

In Ex. 26 : 32 zegt de Here tot Mozes, dat hij het voorhangsel moet hangen aan vier pilaren, van gouden haken voorzien, op zilveren voetstukken. Onder de haken moet het worden gehangen. Duidelijk is dat deze wijze van ophanging de hogepriester geen enkele mogelijkheid bood het voorhangsel *even opzij te schuiven*. De hogepriester kon zich - zoals we ook verder zullen zien - aan de zijkant van het heilige op eenvoudige wijze achter het voorhangsel begeven.

We moeten niet vergeten, dat de hogepriester bij het verzoeningswerk geheel alleen was. Geen mens mocht in de tent der samenkomst zijn, wanneer hij daar binnenging om in het heiligdom verzoening te doen (Lev. 16 : 17).

En dan komt het moment waarop hij het wierookvat vol gloeiende kolen moest nemen, zijn handen vullen met fijngestoten welriekend reukwerk en dat alles brengen *binnen het voorhangsel* (Lev. 16 : 12).

Het een en ander zal in twee gangen hebben plaatsgevonden. Eerst het wierookvat en daarna het reukwerk. Beide keren de handen vol en geen hand vrij om iets aan de positie van het voorhangsel te veranderen.

We menen, dat het gebruik van de woorden „binnen het voorhangsel brengen” er eveneens op wijst, dat het onaangeroerd voor het heilige der heiligen bleef hangen.

Zo was er dan geen mogelijkheid om het reukofferaltaar en de ark met elkaar in perspectief te zien. Niet in de tabernakel, doch evenmin in de tempel, die Salomo heeft gebouwd. In de eerste diende alleen het voorhangsel tot scheiding, in de tempel schoot Salomo twintig el achter aan het huis af met cederen planken, van de vloer af tot de balken (1 Kon. 6 : 16). En als toegang tot het heilige der heiligen maakte hij daarin deuren van oleasterhout (1 Kon. 6 : 31), zodat de priesters - bij de inwijding van de tempel - de ark naar haar plaats konden brengen (1 Kon. 8 : 6). *Vóór* het schot met de deuren liet Salomo het voorhangsel aan gouden kettingen lopen (1 Kon. 6 : 21). Geen enkele mogelijkheid tot perspectief op de Grote Verzoendag.

De toegang

Wel - zult u zeggen - hoe kwam de hogepriester dan op die dag in het heilige der heiligen?

Uit 2 Kron. 5 : 19 blijkt, dat het schot en het voorhangsel niet liepen van wand tot wand. Er was aan beide zijden ruimte gelaten, want:

„De draagbomen van de ark waren zo lang dat hun uiteinden buiten de ark *vóór* de achterzaal zichtbaar waren”.

Evenals in de tabernakel ging de hogepriester ook in Salomo's tempel langs de zijwand het heilige der heiligen binnen.

De scheiding tussen *vóór* en achterzaal gold eveneens voor de tempel. Salomo bouwde die naar een geschrift, dat zijn vader David uit de hand des Heren had ontvangen en waarin Hij hem (David) onderrichtte aangaande de gehele uitvoering van het ontwerp (1 Kron. 28 : 19). De scheiding bleef. Zolang de

⁵⁾ Geref. Kerkblad voor Z.H., Zeeland, N. Br. en Limburg, nr. 44, d.d. 2-11-'80.

⁶⁾ Geref. Kerkblad van Overijssel, nr. 37, d.d. 14-3-1981 - Ds. Tj. Boersma.

voorstel zaal bestond, lag de weg naar de achterzaal nog niet open. Daarin mocht zelfs door een hogepriester niet de minste verandering worden gebracht. Niet door opzijschuiven van het voorhangsel of het openen van de deuren. Toen onze grote Hogepriester Zichzelf als een smetteloos offer aan God had gebracht (Hebr. 9 : 14) was het bestaan van de vóórzaal en de scheiding overbodig. Het voorhangsel scheurde en de weg naar het heiligdom lag voor iedereen open.

Onze dankbaarheid

Zoals reeds gezegd - we houden ons liever aan de St. V. van 1 Kon. 6 : 22b „... het gehele altaar, dat vóór de aanspraakplaats was”.

Want het reukofferaltaar had in het heilige immers een bijzondere plaats t.w. vóór het voorhangsel en tussen de tafel der toonbroden en de kandelaar. Het heilige binnenkomend keken de priesters er direct tegenaan. Het stond centraal.

Ds. C. Vonk schreef ⁷⁾: „Terwijl

⁷⁾ Voorzeide Leer IA - bldz. 441.

de nadruk bij de offeranden van de voorhof meer viel op de rechtvaardiging of verzoening, viel hij bij de offeranden in het heilige meer op de heiliging, op de blijken van dankbaarheid voor de verkregen verlossing” en vervolgens ⁸⁾: „Herhaaldelijk spreekt de schrift van reukwerk in verband met ons gebed. Reukwerk toebrengen en aanbidding toebrengen zijn soms synoniem, Ps. 141 : 2, 1 Kon. 11 : 8, Openb. 5 : 8.

Welk een overwinning voor Gods Geest, wanneer daar een mens weer voor zijn Schepper op de knieën valt en Hem aanbidt. Hoe lieflijk moet zo'n gebedsreukwerk rieken voor Gods aangezicht. We zouden vooral op dit welriekende karakter van het reukwerk en zo van 's mensen gebed de nadruk willen leggen”.

De bijzondere plaats van het reukofferaltaar symboliseert de plaats die het gebed heeft in de blijken van onze dankbaarheid voor de verkregen verlossing. Vinden we dat niet prachtig

⁸⁾ a.w. - bldz. 446.

terug in de H.C. Zondag 45 - vr. en antw. 116?:

„Waarom is het gebed der Christenen van node?

Daarom dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert...”.

Wierookvat

We zullen nu onze aandacht nog moeten richten op het gebruik van het woord „reukofferaltaar” in Hebr. 9 : 4 nieuwe vertaling. De hiervoor genoemde verklaringen werden wel afgewezen, doch wat daar tegenover te plaatsen. De moeilijkheid ligt daarin, dat we het in het grieks gebruikte woord „thumiasterion” kunnen vertalen met „reukofferaltaar”, doch ook met „wierookvat”. Het blijkt derhalve dat de mogelijkheid bestaat, dat we met de nieuwe vertaling van de tekst niet de meest passende voor ons hebben.

Veel schriftverklaarders zijn er geweest (onder wie Luther en de Kanttekenaars bij de St. V.) die het griekse woord hebben willen vertalen met „wierookvat”. Bovendien, niet alleen de St. V. doch ook de Bijbel toegelicht

voor het Nederlandse volk, vermeldt: wierookvat.

Dr. H. J. Jager schreef hierbij als toelichting:

„Onder het gouden wierookvat hebben we niet te verstaan het gouden reukaltaar, want dit stond in het heilige, Ex. 30 : 6, maar het gouden wierookvat, waarin de hogepriester op de grote verzoendag reukwerk bracht voor het aangezicht des Heren”.

Van de hand van Prof. K. Schilder ⁹⁾ lezen we:

„Dat in Hebr. 9 : 4 het reukaltaar zou bedoeld zijn (welk altaar dan, in strijd met Ex. 30 : 6 niet vóór maar in het „heilige der heiligen” geplaatst wordt) is niet te bewijzen; eerder is sprake van een gouden wierookvat”.

We zijn derhalve niet eigenwijs als we onze keuze bepalen op het woord „wierookvat”, maar zullen wel aan de hand van schriftgegevens moeten laten zien dat die keuze terecht is.

De grote verzoendag

De schrijver van de brief aan de Hebreeënen heeft het over het verzoeningswerk van Christus, de Hogepriester van het Nieuwe Verbond.

In dit verband begint hij hoofdstuk 9 met: „Nu had ook wel het eerste verbond bepalingen voor de eredienst...”, geeft vervolgens een summier opsomming van het meubilair in de voorste tent en begint dan, bij de opsomming van het meubilair in het heilige der heiligen, met: een gouden wierookvat. Heeft de schrijver zich hier dan werkelijk zo vergaloppeerd?

Laten we echter doorlezen naar vers 7, waar staat:

„... maar in de tweede (tent) alleen de hogepriester, éénmaal in het jaar, niet zonder bloed, dat hij offerde voor zichzelf en voor de zonden door het volk in onwetendheid bedreven”.

De grote verzoendag!

De opsomming van het meubilair, zich bevindend in het heilige der heiligen, is een opsomming van het meubilair, dat zich op die bijzondere dag aldaar bevond.

We geloven, dat de geadresseerden geen moeite hebben gehad met de vermelding van het gouden wierookvat als staande in het heilige der heiligen.

Als christenen uit de Joden zullen zij zeker op de hoogte zijn geweest van de voorschriften t.a.v. de grote verzoendag en daarom het vierde vers hebben verbonden met vers 7, en andersom.

Wat een beperkte weergave van hetgeen de hogepriester allemaal

⁹⁾ Om Woord en Kerk (deel III) bldz. 88 noot 102.

Liefde tot de naatste

(II)

In zoverre gij dit aan één van deze minsten hebt gedaan, hebt ge het Mij gedaan. Met deze woorden uit Mattheüs 25 eindigde ik de vorige keer.

Deze woorden zijn van betekenis voor heel ons leven, maar vooral ook voor ons in de gemeenschap van Gods gemeente. In die wonderlijke gemeenschap der heiligen wil God Zijn liefde doen schitteren en Zijn kinderen als lichtende sterren doen leven. Zó heeft het liefdegebed wel heel bijzonder een boodschap voor kerkmensen. Hoe gaan kerkmensen met elkaar om?

Jezus Christus staat er borg voor, dat allen, die aan Hem door de Vader zijn gegeven, bewaard blijven. Zijn wij bereid om met inzet van al onze krachten aan die bewaring mee te werken, daarin Gods mede-arbeiders te zijn? Zijn wij bereid om naar vermogen lief te hebben en vast te houden allen die Gods Naam ootmoedig vrezen en leven naar Zijn Goddelijk bevel? Schamen we ons voor allerlei kerkelijke breuken, waarbij er iets is mis gegaan in de omgang met elkaar? Maar Gods recht dan?

Laten we deze vraag niet te gauw stellen. Als wij leven naar de Schrift, zorgt God er wel voor dat Zijn recht wordt geopenbaard. Ook daarin zal Hij de weg

Terloops...

DOOR
ZALTBOMMEL
P. C. VAN WIJK

wijzen, zal Hij ons voorgaan. De trouw en de ontrouw van Zijn kinderen glippen Hem niet door de vingers. Hij weet ervan. Hoe lankmoedig zijn we, als zich meningsverschillen openbaren? Hoe afgunstig zijn we op de ander?

Hoe opgeblazen zijn we? Wat hebben we er voor over om niemand's gevoel te kwetsen? Hoever zijn we al gekomen in het niet-zoeken van onszelf, van ons recht of onze eer? Zijn we vergevingsgezind en niet te snel verbitterd?

Brengen we het op om de ander het kwade niet toe te rekenen? Het zijn bekende vragen, die regelrecht uit 1 Cor. 13 op ons afkomen.

Zullen we er voor ons zelf, heel persoonlijk, eens over nadenken en de antwoorden opschrijven? Zó dat we die antwoorden zien? Zó dat God die antwoorden ziet? Het liefdegebed kan ons bewaren voor groepsvorming en massavorming binnen Gods gemeente. Waar ze wel optreden wordt die gemeenschap uitgehold. Goed doen aan de huisgenoten des ge-

loofs betekent niet allereerst, dat we een pak suiker kopen bij een broeder. Het betekent dat we hem en haar goed doen, het goede voor die ander zoeken. Massavorming treedt niet alleen op in belangrijke breuksituaties, zoals in de dagen voor de Vrijmaking of aan het eind van de zestiger jaren. Massavorming treedt ook op, als de een de ander napraat in het beoordelen van wat de ander doet of niet doet. Massavorming is er, als de concrete gemeenschapsoefening verdwijnt en we ons in het beoordelen van een ander gemakshalve maar aansluiten bij een gangbare mening of zoiets. Daarvan kunnen mensen het slachtoffer worden, daardoor kunnen kinderen van God tot uitersten worden gedrongen.

Iets zijn, iets doen voor de ander. Wie die ander ook is. Misschien iemand die net uit de gevangenis komt, misschien dat meisje dat aan drugs is verslaafd en zich in de kerk niet meer durft vertonen. Misschien die homofiele jongen, die laatst tegen me zei: 'ik ga kapot als ik mensen in de kerk naar me zie kijken, ik kan er niet meer tegen dat ze misschien weet ik wat van me denken'. Misschien die broeder die wat minder of meer modern denkt dan ik... Och, er zijn veel minsten in de gemeente. Voor hen is troostvol dat laatsten eersten kunnen worden, dat minsten misschien wel meesten zijn. Wat willen we voor Jezus doen?

moest doen op die dag (Lev. 16). Alléén het belangrijkste, dat hij in het heilige der heiligen had te verrichten voor zichzelf en voor het volk: het offeren van bloed. Maar dat ging niet zómaar, zonder méér.

We lezen in Lev. 16 : 1-3: „Na de dood van de beide zonen van Aäron, die gestorven waren, toen zij voor het aangezicht des Heren waren genaderd, sprak de Here tot Mozes. De Here nu zei: tot Mozes: Spreek tot uw broeder Aäron, dat hij niet te allen tijde kome in het heiligdom binnen het voorhangsel voor het verzoendeksel dat op de ark ligt, opdat hij niet sterve; want in de wolk verschijnt Ik boven het verzoendeksel”.

En in Lev. 16 : 12, 13: „En hij zal een pan vol gloeiende kolen van het (brand) altaar voor het aangezicht des Heren nemen en zijn handen vullen met fijngestoten welriekend reukwerk en dat alles brengen binnen het voorhangsel. Dan zal hij het reukwerk op het vuur leggen voor het aangezicht des Heren, zodat de wolk van het reukwerk het verzoendeksel, dat op de getuigenis ligt, bedekt, opdat hij niet sterve”.

Een welriekend rookgordijn derhalve ¹⁰⁾.

Iets zó belangrijks zou de schrijver niet mogen vergeten.

Immers, de hogepriester zou zonder dat rookgordijn niet eens zijn toegekomen aan het offeren van bloed. Hij zou een dood man zijn geweest!

Teruggaand naar Hebr. 9 : 4 blijkt dat de schrijver dit niet over het hoofd heeft gezien, want bij de opsomming van het meubilair in het heilige der heiligen - daar aanwezig op de grote verzoendag - noemt hij het wierookvat als eerste stuk.

Het welriekend rookgordijn hing in het heilige der heiligen en zo kon de hogepriester veilig naderen tot de heerlijkheid van Jaweh boven het verzoendeksel en bloed offeren voor zichzelf en voor het volk.

Besluit

Terugkomend op de inleiding van dit artikel: het blijkt, dat - nu we Schrift met Schrift hebben vergeleken - er geen sprake is van een onjuistheid in de Bijbel. De moeilijkheden zijn ontstaan door de foutieve woordkeus in Hebr. 9 : 4 en de blijkbaar daarop aangepaste vertaling van 1 Kon. 6 : 22b.

U zult het ongetwijfeld wel eens hebben meegemaakt, dat de dominee van het één of andere woord in zijn tekst een andere vertaling gaf dan er in uw Bijbel stond en dat daardoor de hele Schriftplaats veel duidelijker werd.

Nu, dat is t.o.v. de nieuwe ver-

taling het geval met de hiervoor genoemde teksten.

Laten we ons bij deze Schriftplaatsen maar houden aan de St. V. 1 Kon. 6 : 22b: „...; daartoe overtrok hij met goud het gehele altaar, dat vóór de aanspraakplaats was” en Hebr. 9 : 4: „... het heilige der heiligen; hebbende een gouden wierookvat...”.

¹⁰⁾ Ds. C. Vonk -

De Voorzeide Leer IB - bldz. 482.

Boekbespreking

Gereformeerde Politiek in de jaren '80 - GPV waarheen?

Uitg. Vijlbrief, Haarlem.

70 blz. Prijs f 9,95.

Deze uitgave bevat de toespraken, gehouden op 26 jan. 1985 op een openbare vergadering te Zwolle, van dr W. G. de Vries, prof. J. Kamphuis en prof. dr L. Doekes met een uitvoerig verslag van de daarop gevolgde bespreking.

Deze toespraken, waarvan in de pers al een verslag verscheen, worden blijkbaar zo belangrijk geacht, dat ze nu in brochurevorm verschijnen.

Reeds de titel „GPV waarheen?” duidt op een grote ongerustheid. Inderdaad geven alle sprekers er blijk van, dat bij hen grote bezorgdheid heerst over de koers van het GPV. De sprekers vreezen, dat men confessionele en kerkelijke eenheid gaat scheiden. Wanneer er een lijstineenschuiving komt met SGP en RPF wordt men beschouwd als één politieke groepering. Dat levert gevaar op voor de identiteit van het GPV. De bezieling is nu weg en er zijn mensen, die het lidmaatschap van het GPV hierom opgezegd hebben.

Er worden in dit geschrift nog al wat kritische opmerkingen over anderen gemaakt. Zelfs het ND krijgt een berisping toegediend. „Prominenten in de EO verzetten zich in deze organisatie tegen afval-verschijnselen, die ze tegelijk in hun kerk - meestal de hervormde - tolereren.”

Ds Velema krijgt van het ND gelegenheid in het Oudejaarsnummer wrange dingen te zeggen over de Vrijgemaakte kerken. Gereformeerde Gemeenten gaan in hun fatalistisch leven en eigenwillig isolement verder. (En de Vrijgem. kerken dan?)

Evangelischen versterken zich in hun biblicisme en amerikanisme met machtige media als de EO. Bij het SGP zien we fatalisme en doperse mijding, en wetticisme. Vooral het RPF krijgt er van langs. Deze partij verkeert nog in experimentele fase wat grondslag en doelstelling betreft.

En dan volgt een opmerking, die ik maar letterlijk overneem:

„voorschands zal de RPF een zeer onzekere politiek element blijven. Zo experimenteel en onbetrouwbaar het weekblad OPBOUW is, dat binnen de Ned. Gereformeerde Kerken verschijnt, minstens zo onberekenbaar is de RPF. De feiten leggen getuigenis af.”

Op dit „vals getuigenis” van prof. Kamphuis over Opbouw zal ik nu maar niet ingaan. We zijn dat van hem gewend.

Hoewel prof. Doekes het ontkent is het uit alle toespraken wel duidelijk geworden, dat men het GPV wil terugvoeren naar de begintijd. Telkens weer wordt met grote instemming geciteerd wat op het Amersfoorts Congres in 1948 gezegd is. Dat was blijkbaar een hoogtepunt. Voor mij persoonlijk is dat een dieptepunt geweest. Sprekers op het Congres kregen niet de gelegenheid de voorgestelde stellingen te bestrijden. We moesten ons als één man achter de voorzitter de hr. Zijlstra stellen. Voor mij was dat een reden om toen dat congres te verlaten.

Men was begonnen de weg van de onverdraagzaamheid in te slaan, die tenslotte op een scheuring uitliep.

Jammer is het, dat in dit geschrift getracht wordt prof. Greydanus achter het karretje van de schrijvers te spannen. Prof. Greydanus heeft dat in Amersfoort nadrukkelijk geweigerd.

Het is als buitenstaander moeilijk dit geschrift verder te beoordelen. Ik vraag me wel af, of het nu in deze tijd, nu het aantal christenen in ons land snel aan het minderen is, christelijk en verstandig is zich zo tegenover elkaar op te stellen.

J. Meulink, Enschede

☆☆☆

'Om te beginnen'

door Tinie de Vries.

Uitgave Nederlandse Zondagschool Vereniging.
f 32,50.

Een nieuwe kleuterbijbel

De laatste tientallen jaren zijn er veel kinderbijbels verschenen op de nederlandse boekenmarkt. Opvallend was dat vrijwel al die uitgaven bestemd waren voor het oudere kind. Voor kleuters verscheen er weinig. De Nederlandse Zondagschool Vereniging is nu uitgekomen met een kleuterbijbel van Tinie de Vries met tekeningen van A. D. Dekker.

De term 'kleuterbijbel' is in ons dagelijks spraakgebruik als heel gewoon ingeburgerd, maar even-

als de term 'kinderbijbel' in wezen fout. Er bestaat geen Bijbel die speciaal voor kinderen of kleuters is geschreven. Wel kunnen we spreken van boeken, waarin getracht wordt de Bijbel beknopt en begrijpelijk weer te geven voor kinderen of kleuters. De Nederlandse Zondagschool Vereniging hanteert de term 'kleuterbijbel' dan ook niet. Zij heeft het over een 'lees-, praat- en doeboek over verhalen uit de Bijbel voor kleuters, hun ouders en andere opvoeders'. Daarmee geeft zij een rake formulering van dit prachtig uitgegeven boek, dat ik voor het gemak toch maar een 'kleuterbijbel' noem.

Zeer veel pluspunten

In de eerste plaats valt deze kleuterbijbel op door zijn illustraties. De tekeningen bestaan uit enkelvoudige, zeer sobere, maar bijzonder expressieve figuurtjes. Ze lijken enigszins op de Dick Bruna-figuurtjes uit de bekende peuterboekjes. Ze zijn zo simpel, zo tijdloos en zo kleurig, dat iedereen dadelijk begrijpt, dat dit boek bedoeld is voor het zeer jonge kind, vanaf ongeveer 3 jaar.

Uitermate bruikbaar voor de kleintjes is dit boek ook door zijn ruime bladspiegelindeling, de gekleurde kadertjes met suggesties voor de ouders en de smalle kolommen met tekst.

De verhalen worden op eenvoudige manier verteld met weglating van bijkomstigheden, die het gebrachte voor de kleuter onoverzichtelijk zou maken. De zinnen zijn kort en het woordgebruik is aangepast aan de woordenschat van een drie- tot zesjarige.

Elk bijbelverhaal wordt voorafgegaan door een korte inleiding, die ingaat op de leefsituatie van het kind. Daardoor komen de bijbelverhalen dicht bij het kind te staan. Een voorbeeld hiervan is, wat wij lezen op bladzijde 132: „Heb jij weleens een vriendje geholpen? Waarmee kun je helpen? Met iets te maken na-

Redactie ontving

Luisteren naar elkaar..., in gesprek over geloven en homoseksualiteit; met artikelen van Edith Brehm, Hans Groen, ds Jan Bouma en ds Menno Rougoor. Uitgegeven door de Werkgroep Homoseksualiteit in chr. geref. en nederl. geref. kring. 28 blz., f 3,- (inkl. verzendkosten); te bestellen bij de werkgroep, adres: Vlaggemanstraat 3a, 3038 LA Rotterdam, tel. 010-662136.

tuurlijk. En als hij verdriet heeft? Dan kun je troosten. En als hij bang is? Dan kun je zeggen: 'Wees maar niet bang' en je kunt je arm om hem heen doen. Helpt het altijd? Soms wel, soms niet. Maar als Jezus helpt, dan helpt het echt en altijd." En dan volgt het verhaal van de genezing van de bezetene in de synagoge van Kapernaum.

Na elke vertelling volgen er een aantal aanwijzingen met mogelijkheden om het verhaal te verwerken door middel van knutse-len, uitbeelden of spelletjes. Veel verhalen worden vergezeld van opzegversjes, liedjes om te zingen en suggesties voor een gesprekje naar aanleiding van het verhaal.

Zoals de ondertitel reeds vermeldt, is het een boek voor kleuters en hun ouders en andere opvoeders. Het kind kan deze kleuterbijbel niet alleen bekijken. Het moet daarbij begeleiding hebben van een oudere, die het kind en zijn leefsituatie kent. Daar het voor de oudere ook niet altijd meevalt het bijbelse verhaal te vertellen en toe te passen voor het kind, staan er naast de verteltekst in gekleurde kadertjes opmerkingen en suggesties voor de opvoeder. Ook staat voor elke vertelling een inleidende toelichting met historische, archeologische en exegetische aanwijzingen. Naar mijn mening geven deze stukjes theologisch een eenzijdige belichting op de verhalen, maar het voordeel ervan is, dat zij de opvoeder tot nadenken brengen over het verhaal. Op de

eenzijdigheid ga ik verder in bij de minpunten hieronder.

Enkele belangrijke minpunten

Helaas kan ik deze kleuterbijbel inhoudelijk niet van A tot Z bij u aanbevelen.

In de eerste plaats mis ik in de oudtestamentische verhalen de historische lijn van de naar de verlossing in Christus toewerkende God en in de nieuwtestamentische de notie van het doel van de komst en het werk van Jezus, namelijk om allen, die in Hem geloven verlossing en eeuwig leven te schenken.

De verhalen worden veelal als losse, exemplarische verhalen verteld. Als aparte gebeurtenissen, waaruit wij kunnen zien, hoe God met de mensen omgaat en hoe Jezus ons het voorbeeld geeft hoe wij met elkaar moeten omgaan.

Nu onderken ik de moeilijkheid om voor zeer kleine kinderen de historische lijn van Gods verlossende en gemeentevergaderende werk te tekenen. Dit is bijna onmogelijk, gezien de geringe kennis van de kleuter en het ontbreken van elk tijds- of historisch besef op deze leeftijd.

Ernstiger vind ik het volgende: De schrijfster van dit boek gaat niet in op de betekenis van de heilsfeiten. De geboorte en de opstanding van de Here Jezus worden verteld als waren het gebeurtenissen uit het leven van u of mij. De engelen zeggen aan de herders op het veld van Bethlehem: 'Vannacht is er een kindje geboren in de stal en het kind ligt in een kribbe'. Niets klinkt erdoor van het 'U is heden de Heiland geboren'. In het verhaal van de Wijzen uit het Oosten wordt gesproken over de Goede Koning, die geboren zou zijn, maar er wordt niet bij verteld, waaruit die goedheid dan zou blijken. In het Pinksterverhaal wordt de komst van de Heilige Geest als Trooster en Vernieuwer van ons leven totaal niet genoemd. Er staat alleen heel mager: 'De vrienden van Jezus waren erg verdrietig. Weet je nog waarom? Jezus is gestorven. Hun goede vriend was niet meer bij hen. Maar door wat Petrus zegt, worden ze blij. Als Petrus over Jezus vertelt, vergeten ze hun verdriet. Zo is Jezus bij hen. Jezus leeft!'

Het derde punt waar ik op wil wijzen, is niet van godsdienst-pedagogische, maar van didactische aard.

De schrijfster laat het grootste deel van de verhalen van het Nieuwe Testament aan de kinderen zien door de evangelist Marcus de gebeurtenissen te laten opschrijven. Om volledig te kunnen zijn, worden achter in het boek ook nog vluchtig Mattheüs,

Lukas en Johannes ten tonele gevoerd met hun boekrollen, waarin ze gebeurtenissen rondom Jezus opschrijven. Dit is een originele en aardige opzet voor een kinderbijbel, maar naar mijn mening moet het kind ouder zijn om het geheel van verschillende bijbelschrijvers die voor de overlevering gezorgd hebben te kunnen begrijpen. Didactisch gezien lijkt me dit niet juist voor peuters en kleuters. Het zal voor hen alleen maar verwarrend werken.

Conclusie

Hoewel ik zwaar til aan het bezwaar ten aanzien van de weergave en de verklaring van de heilsfeiten, wil ik toch deze kleuterbijbel aanbevelen voor die ouders, die het boek kritisch gaan gebruiken met hun kinderen. De verhalen rondom het kerst-, paas-, pinksterfeest en de wederkomst van Jezus zullen beter uitgelegd en uitgebreider verteld moeten worden. Maar degene, die zich tot deze aanvulling in staat acht, zal daarnaast ten volle kunnen profiteren van de vele pluspunten, die ik in het begin noemde. In dat geval is 'Om te beginnen' een goed boek om het gerichte bijbelonderwijs aan het jonge kind mee te beginnen.

M. Vrijmoeth-de Jong,
Zwolle

Kerknieuws

Een rondvlucht

Naar aanleiding van het emeritaat van ds Van Leeuwen.

D'r zullen er onder ons maar weinigen zijn, die (ik denk met enige spijt) moeten getuigen, dat ze nog nooit gevlogen hebben. Zo'n vliegtocht is 'n openbaring. Je kijkt door 'n klein raam naar beneden en ziet wat er onder je gebeurt. Dat is 'n sensatie om nooit te vergeten. Natuurlijk, wie beroepsmatig geregeld de lucht in gaat, zal er niet meer van wakker liggen. Alles went en verliest door de herhaling z'n bekoring. Maar wie 't voorrecht heeft om zo nu en dan eens te worden meegenomen, die geniet volop van 't panorama, dat zich onder hem ontrolt. Dan krijgen de gewone dagelijkse dingen 'n aparte vorm en kleur.

Die kijk op 't gewone „op-de-grondse" beleef je ook bij jubilea, afscheiden en naarmate je ouder wordt, zelfs bij verjaardagen. Nóg verrassender wordt de blik als de verjaardag tevens 'n soort afsluiting betekent. Bij 'n dominee is dat meestal op 65-jarige leeftijd en bij hem heet 't dan emeritaat, hetgeen ik, althans voor dominee Van Leeuwen, maar vertaal met welverdiend.

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs:

f 47,— per jaar of f 25,— per half jaar.
Voor studenten f 38,— per jaar.
Buitenland f 55,— per jaar of f 70,— per luchtpost.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Hoenderkopershoek 8,
3981 TE Bunnik.
Tel. 03405-61447.

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen",
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.

JEUGDBLAD „VERKENNING"

Een blad voor heel de jeugd van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Een 'must' voor de jeugdverenigingen en een aanwinst voor persoonlijk gebruik: dat is 'Verkenning' het jeugdblad dat 10 maal per jaar wordt uitgegeven door de Stichting Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk.

Dit jaar kun je de volgende artikelen verwachten:

geloofsbelijdenis,
belijdenis,
werk en vrije tijd,
geldbesteding,
alleen zijn,
muziek,
zending,
de ambten in de gemeente,
etc. etc.

Dit jaar ook een nieuwe rubriek: schetsen van de maand elke maand een uitneembare schets over O.T. (3x), N.T. (3x) en 2 x actuele onderwerpen. Bovendien krijg je twee keer per jaar een bijzondere schetsnummer, dat extra waardevol is.

Kom nu in de kring van Verkenning-abonnees, door je op te geven bij Laura Strating, Westzanerdijk 136, 1507 AL Zaandam, tel. 075-351408. De complete jaargang, die net begonnen is, kost je dan f 20,—.

Vanuit mijn cabineraampje ontdek ik de verschillende dagelijkse bedoeingen in vogelvlucht, alles heel dicht bij elkaar en popperig klein. Als er ergens heilige huisjes staan, vliegen we daar maar vlot overheen. Kijk, zo loopt de Julianalaan en daar ligt de Paltzerweg. Bij die plek woont hij en daar heeft hij z'n studeerkamer, z'n huiskamer, z'n achtertuin en z'n garage. Misschien is hij wel bezig z'n rozen op te binden. En van bovenaf gezien is de kerk ook vlakbij. Ze liggen in één lijn, de preekstoel, 't catechisatielokaal, de vergaderruimte en de kerkeraadskamer. Ons hoge observatiepunt stelt ons in staat in één oogopslag Bilthoven, Bosch en Duin, Den Dolder, De Bilt en Maartensdijk te overzien. Daar heeft 'n deel van ds Van Leeuwen's leven zich afgespeeld. Hoewel die punten maar kort in ons gezichtsveld blijven, zien we de 17e augustus 1985, het samenvallen van z'n 65ste verjaardag en z'n mogelijk emeritaat als 'n duidelijke insnijding in 't grondpatroon....

Van de uiterst spannende tijden van 67/68, toen er in den lande - óók in Bilthoven - scheidingslijnen getrokken werden van „er buiten" en „er binnen", die tot blijvende verwijdering in de kerken geleid hebben, heeft ds Van Leeuwen ook geweten. Wat we nu in vogelvlucht waarnemen, is 'n barst in kerkelijke aarde, waar wel gras over gegroeid is, maar die nooit geheel is. Gewoon 'n lappedeken.

Onze dominee heeft in de jaren,

die hij onder ons mocht werken, niet veel hoeven te verzuimen. Dat is 'n zegen voor hem en voor de gemeente geweest. Hij heeft velen zien komen en ook weer velen zien gaan. Kinderen werden geboren. Die werden de kerk binnen gedragen, groeiden op en kozen hun weg, dikwijls naar elders. Ouderen zochten in Bilt-hoven 'n bosrijke omgeving. Ze wandelden zondags met elkaar naar de kerk, of werden per auto-dienst daar gebracht. Dat oude-renbestand droogt op en de jon-gerenaanwas stukt. Dominee Van Leeuwen was 41 jaar toen hij hier kwam en nu behoort hij zelf

tot de bejaarden, of in ieder ge-val tot de bedaagden. Ja werke-lijk. Er is sinds die tijd ook wel wat veranderd, maar het Woord, dat hij verkondigd heeft, bleef hetzelfde. Het front in de kerk mag dan gerenoveerd zijn, het Evangelie, dat iedere zondag van de kansel wordt verkondigd, blijft verrassend nieuw. We maakten 'n korte rondvlucht. De gemeenteleden wonen ook zo verspreid. Dáár is 't ziekenhuis, dáár de verzorgings- en verpleeg-tehuizen. Ze vragen de aandacht en zorg van onze predikant. We zijn over 'n heleboel heengevlo-gen. In glijvlucht gaat de plane verder en onze plannen voor de toekomst vereisen 'n nuchtere aanpak. Zolang 't licht van Bo-ven over de kerk en de pastorie van Bilthoven blijft schijnen, mo-gen we vertrouwen, dat 't goed komt. Maar we mogen de machi-ne niet stil zetten, want dan val-len, we.

W. J. Waaning

Reformatische Bijbelschool Zeist

Op zaterdag 7 september a.s. hoopt de Reformatische Bijbel-school te Zeist het 14e cursusjaar te starten.

Voor de één- en driejarige oplei-ding staan 67 studenten inge-schreven.

's Morgens houdt de RBS 'Open Huis'; dan kunnen ouders en/of belangstellenden het gebouw, Krakelingweg 10, bezichtigen.

's Middags om 14.30 uur wordt in de Oude Kerk, 1e Dorpsstraat te Zeist, een openingsdienst ge-houden. Daarin zal o.a. spreken dr C. v. d. Kooi, Geref. predikant te Leimuideren en oud-docent van de RBS, over het thema 'Het verschil tussen een raadsel en een Geheimenis'.

Vanaf 10 uur 's morgens wordt in het schoolgebouw een bazar/rommelmarkt georganiseerd. Be-langstellenden en kopers zijn har-telijk welkom.

Ned. Geref. Kerk te Langerak

Het scribaat van de Ned. Geref. Kerk te Langerak is gewijzigd. Het is nu: H. van Middelkoop, Lekdijk 3b, 4235 VK Tienhoven (Z-H), tel. 01836-1672.

DRUKWERK

Kouze uit meer dan
1000
geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

Bij geboorte
en huwelijk
ontvangt u een
felleltatie-
pakket.

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN“**
Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

Ned. Geref. Kerk van Amersfoort

Het scribaat en het kerkelijk bureau worden verzorgd door de heer J. Poeder, van Goyenlaan 5, 3764 XC Soest, tel. 02155-22345. Dit bericht is een rectificatie van de mededeling, opgenomen in nr. 31 van 16 augustus j.l.

Uit breder kring

Nieuwe uitgave: Materiaalgids voor de jongerencatechese

Onder deze titel verschijnt één dezer dagen een praktische hand-reiking aan allen, die m.n. in de Hervormde en Gereformeerde Kerken betrokken zijn bij de jongerencatechese.

De materiaalgids geeft een over-

zicht van de bedoeling, de korte inhoud, de werkwijze en de za-kelijke gegevens van ongeveer 50 uitgaven.

Daarnaast zijn er nog eens 50 uit-gaven van materiaal voor de ca-techese vermeld. Er is ook aan-dacht voor 'belijdenis-catechese en catechese met verstandelijk gehandicapten. Een overzicht van achtergrondliteratuur en een adressenlijst ontbreken niet.

Deze gids van 46 blz. kost f 3,- (incl. porto). Bestelling is moge-lijk door overmaking van dit be-drag op postgiro 234641 t.n.v. Penningmeester Theologische Ho-geschool te Kampen of op post-giro 479182 t.n.v. Raad v. d. Katechese te Driebergen.

Deze materiaalgids verschijnt ook als nummer van Impuls, het kwartaalblad van het Cateche-tisch Centrum (C.C.).

Heden bereikte ons het droeve bericht, dat de Heere op zondag 18 augustus heeft thuisgehaald ons oud-bestuurslid

H. DISSELHOF

Dankbaar gedenken wij al het werk dat hij zovele jaren met toewijding voor onze stichting heeft verricht, christelijk bewogen met het lot van zoveel kinderen, die onze hulp nodig hebben.

„Komt, gij gezegenden mijns Vaders, beërft het Koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging der wereld af.“

Mattheüs 25 : 34

Moge dit de troost zijn voor zijn vrouw en kinderen.

Bestuur 'Stichting Redt een Kind'

N. SLOTHOUBER, voorzitter

Mevr. A. M. ROOKMAAKER

HUITKER, secretaresse

20 augustus 1985

In verband met het overlijden van de heer

DISSELHOF

verzoekt de stichting redt een kind personen en groepen die kleding voor haar inzamelen hun voorraad tot nader publikatie onder zich te houden. Met onmiddellijke ingang kan geen kleding meer worden gebracht naar het huidige verzameladres.

dr. guépinlaan 23, ommeren
tel. 03443-2079.

★ Plaats uw familieberichten in dit blad! ★

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor verschijning van dit blad!

Opbouw
wil
meer...
...abonnees!

Is uw
Zoon
Dochter
Familie
Vriendin
zelf al
geabonneerd
?

Meer voor Opbouw

○ kennismakingsnummers
○ abonnement

Naam
Adres
Postcode en plaats
Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder post-
zegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum